

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 68g/2016

privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 331
alin. (1) și articolul 362 alin. (2) din Codul de procedură penală

(asigurarea prezenței martorilor în ședința de judecată)

CHIȘINĂU

14 iunie 2016

Curtea Constituțională, statuând în componența:

DI Alexandru TĂNASE, *președinte*,
DI Aurel BĂIEȘU,
DI Igor DOLEA,
DI Tudor PANȚÎRU,
DI Victor POPA, *judcători*,
cu participarea dlui Dumitru Avornic, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă la 9 iunie 2016,
Înregistrată la aceeași dată,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 14 iunie 2016 în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află excepția de neconstituționalitate a sintagmei „și dispune părții obligate să prezinte probe să ia măsurile respective pentru asigurarea prezenței persoanelor care nu s-au prezentat” din art. 331 alin.(1) și a sintagmei „sau dispune părții care nu a asigurat prezența să o asigure la ședința următoare” din art. 362 alin. (2) ale Codului de procedură penală, ridicată de avocatul Igor Popa în dosarul nr. 1-721/2016, aflat pe rolul Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău.

2. Excepția de neconstituționalitate a fost depusă la Curtea Constituțională la 9 iunie 2016 de către judecătorul Andrei Niculcea, în temeiul articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, astfel cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016, precum și al Regulamentului privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Pe rolul Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău, se află cauza penală în privința lui Vladimir Filat, învinuit de comiterea infracțiunii prevăzute la art. 324 alin. (3) lit. a) și lit. b) și art. 326 alin. (3) lit. a) din Codul penal.

4. Prin încheierea din 15 aprilie 2016, instanța de judecată a admis lista probelor prezentată de apărătorii Igor Popa și Cristina Bancu în interesele inculpatului și a dispus audierea martorilor Tudor Balițchi, Mircea Buga, Dorin Drăguțanu, Victor Cojocaru, Chiril Lucinschi, Vadim Pistrinciuc, Eduard Bănăriuc, Veaceslav Negruță, Alexei Roibu, Dumitru Godoroja, Angela Susanu, Dorina Cebotarean, Veaceslav Mămăligă, Iurie Ursu.

5. În cadrul ședinței de judecată din 3 iunie 2016, apărătorii Igor Popa și Cristina Bancu au înaintat cererea privind aducerea silită a martorilor Tudor

Balțchi, Mircea Buga, Dorin Drăguțanu, Veaceslav Negruță, Alexei Roibu, Dumitru Godoroja, invocând că aceștia se eschivează cu rea-voință de a se prezenta în instanță pentru depunerea declarațiilor. Instanța a respins această cerere, reținând că nu s-a adus nici o dovadă de citare legală a martorilor.

6. În procesul de examinare a cauzei, în legătură cu problema asigurării prezenței martorilor la ședința de judecată, partea apărării a solicitat ridicarea excepției de neconstituționalitate a unor prevederi ale articolelor 331 alin. (1) și 362 alin. (2) din Codul de procedură penală, invocând încălcarea articolelor 20 și 26 din Constituție

7. Prin încheierea din 9 iunie 2016, instanța a dispus ridicarea excepției de neconstituționalitate și transmiterea sesizării în adresa Curții Constituționale pentru soluționare.

B. Legislația pertinentă

8. Prevederile relevante ale Constituției (republicată în M.O., 2016, nr.78, art.140) sunt următoarele:

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 26 Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

(3) În tot cursul procesului, părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

(4) Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedepsește prin lege.”

9. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14 martie 2003 (republicat în M. O., 2012, nr.263-269, art.855) sunt următoarele:

Articolul 66 Drepturile și obligațiile învinuitului, inculpatului

„[...]”

(2) Învinuitul, inculpatul, conform prevederilor prezentului cod, are dreptul:

[...]

17) să solicite audierea martorilor acuzării și să obțină citarea și audierea martorilor apărării în aceleași condiții ca și martorii acuzării;

[...]

Articolul 331 Amânarea ședinței de judecată

„(1) În cazul în care cauza nu poate fi judecată din motivul neprezentării în ședință a uneia din părți sau a martorilor ori din alte motive întemeiate, instanța, în urma consultării părților, decide amânarea ședinței și dispune părții obligate să prezinte probe să ia măsurile respective pentru asigurarea prezenței persoanelor care nu s-au prezentat și pentru asigurarea judecării cauzei la data fixată de instanță.

[...]”

Articolul 351 Numirea cauzei spre judecare

„[...]”

(5) Dacă una din părți este în imposibilitate de a asigura prezența vreunei persoane din lista prezentată, ea poate solicita, prin cerere, citarea acestor persoane de către instanța de judecată.

[...]”

Articolul 362 Soluționarea chestiunii judecării cauzei în lipsa vreuneia din părți sau a altor persoane citate

„(1) În caz de neprezentare a uneia din părți la ședința de judecată, instanța, ascultând opiniile părților prezente asupra acestei chestiuni, decide în modul prevăzut de dispozițiile respective ale capitolului I din prezentul titlu.

(2) În caz de neprezentare a vreunui martor, a expertului sau a specialistului legal citați, instanța, ascultând opiniile părților asupra acestei chestiuni, dispune continuarea ședinței și ia măsurile respective pentru asigurarea prezenței lor, dacă aceasta este necesar, sau dispune părții care nu a asigurat prezența să o asigure la ședința următoare.”

10. Prevederile relevante ale Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, amendată prin protocoalele adiționale (încheiată la Roma la 4 noiembrie 1950 și ratificată de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr. 1298-XIII din 24 iulie 1997), sunt următoarele:

Articolul 6 Dreptul la un proces echitabil

„[...]”

3. Orice acuzat are, mai ales, dreptul:

d. să audieze sau să solicite audierea martorilor acuzării și să obțină citarea și audierea martorilor apărării în aceleași condiții ca și martorii acuzării;

[...]”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

11. În motivarea excepției de neconstituționalitate, autorul acesteia susține că este de competența instanței de judecată de a asigura buna desfășurare a procesului penal.

12. Potrivit autorului excepției, normele procesuale penale acordă inculpatului dreptul de a solicita audierea martorilor acuzării și a obține citarea și audierea martorilor apărării în aceleași condiții ca și martorii apărării (art. 66 alin. (2) pct. 17) CPP). De asemenea, normele procesuale conferă instanței de judecată dreptul de a dispune aducerea silită a martorilor.

13. În același timp, în sesizare se susține că prevederile art. 331 alin. (1) și 362 alin. (2) din Codul de procedură penală pun în sarcina părții apărării obligația de a asigura prezența martorilor în instanță. Astfel, deși instanța de judecată dispune de suficiente atribuții de a asigura prezența martorilor, în temeiul normelor menționate mai sus, aceasta pune în sarcina apărării această obligație, fapt contrar articolelor 20 și 26 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

14. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

15. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor ține de competența Curții Constituționale.

16. Curtea constată că excepția de neconstituționalitate, fiind ridicată de către avocatul Igor Popa în dosarul nr.1-72/2016, care se află pe rolul judecătorei Buiucani, mun. Chișinău, este formulată de subiectul abilitat cu acest drept.

17. Curtea reiterează că prerogativa de a soluționa excepțiile de neconstituționalitate, cu care a fost investită prin articolul 135 alin.(1) lit. g) din Constituție, presupune stabilirea corelației dintre normele legislative și textul Constituției, ținând cont de principiul supremației acesteia și de relevanța prevederilor contestate pentru soluționarea litigiului principal în instanțele de judecată.

18. Curtea reține că obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie sintagma „și dispune părții obligate să prezinte probe să ia măsurile respective pentru asigurarea prezenței persoanelor care nu s-au prezentat” din art. 331 alin.(1) și sintagma „sau dispune părții care nu a asigurat prezența să o asigure la ședința următoare” din art. 362 alin. (2) ale Codului de procedură penală.

19. Curtea observă că, în esență, autorul excepției susține că prevederile contestate pun în sarcina părții apărării obligația asigurării prezenței martorilor în instanță, fapt care contravine articolelor 20 și 26 din Constituție.

20. Curtea menționează că art. 331 reglementează situațiile în care se amână ședința de judecată, alineatul (1) stabilind:

„(1) În cazul în care cauza nu poate fi judecată din motivul neprezentării în ședință a uneia din părți sau a martorilor ori din alte motive întemeiate, instanța, în urma consultării părților, decide amânarea ședinței și dispune părții obligate să prezinte probe să ia măsurile respective pentru asigurarea prezenței persoanelor care nu s-au prezentat și pentru asigurarea judecării cauzei la data fixată de instanță.”

21. În același timp, art. 362 reglementează soluționarea chestiunii judecării cauzei în lipsa unei părți sau a altor persoane citate, alineatul (2) stabilind în acest sens că:

„(2) În caz de neprezentare a vreunui martor, a expertului sau a specialistului legal citați, instanța, ascultând opiniile părților asupra acestei chestiuni, dispune continuarea ședinței și ia măsurile respective pentru asigurarea prezenței lor, dacă aceasta este necesar, sau dispune părții care nu a asigurat prezența să o asigure la ședința următoare.”

22. Curtea reține că **prevederile contestate urmează a fi aplicate și interpretate în contextul ansamblului normelor procesual-penale.**

23. Astfel, Curtea menționează că, în virtutea principiului contradictorialității, părțile participante la judecarea cauzei au drepturi egale, fiind investite de legea procesuală penală cu posibilități egale pentru susținerea pozițiilor lor (art. 24 CPP).

24. Curtea constată că similar garanțiilor instituite de art. 6 parag.3 lit. d) al Convenției Europene, art. 66 alin.(2) pct. 17 din CPP garantează dreptul învinuitului, inculpatului *de a solicita audierea martorilor acuzării și de a obține citarea și audierea martorilor apărării în aceleași condiții ca și martorii acuzării.*

25. Potrivit art. 315 din CPP, procurorul, partea vătămată, partea civilă, apărătorul, inculpatul, partea civilmente responsabilă și reprezentanții lor *beneficiază de drepturi egale în fața instanței de judecată în ce privește administrarea probelor*, participarea la cercetarea acestora și formularea cererilor și demersurilor. În temeiul articolului 347, părțile prezintă în ședința preliminară *lista probelor pe care intenționează să le cerceteze în cadrul judecării cauzei*, inclusiv cele care nu au fost cercetate pe parcursul urmăririi penale.

26. Curtea menționează că principiul contradictorialității, garantat de art. 24 din CPP, implică și concursul instanței de judecată, alineatul (4) stabilind că: *„Instanța de judecată acordă ajutor oricărei părți, la solicitarea acesteia, în condițiile prezentului cod, pentru administrarea probelor necesare.”* Astfel, legiuitorul prin termenul „ajutor” a accentuat principiul participării active a părților la proces, principiu care prin substanța sa este contrar atitudinii pasive a părților la proces, și plasării obligațiilor acestora în seama părții adverse sau a instanței de judecată. Astfel, termenii „ajutor” și „probe necesare”, prevăzute de principiul contradictorialității în partea ce ține de participarea instanței la administrarea probelor, sunt într-o legătură indisolubilă, iar solicitările abuzive din partea părților în vederea implicării instanței în probatoriul penal ar putea crea riscul unei ingerințe în principiul egalității armelor și calității nepărtinitoare a instanței de judecată prevăzute de alin. (2) și (3) ale articolului 24 din CPP.

27. Curtea reține că, ținând cont de faptul că este de competența instanței de judecată de a asigura buna desfășurare a procesului și instrumentare a cauzei, la

art. 351 alin. (5) din CPP legiuitorul a stabilit: „Dacă una din părți este în imposibilitate de a asigura prezența vreunei persoane din lista prezentată, ea **poate solicita, prin cerere, citarea acestor persoane de către instanța de judecată**”. La fel, martorul a cărui lipsă nu este justificată, în cazul în care partea insistă să fie audiat, **poate fi supus aducerii silite** (art. 370 alin. (6) CPP).

28. În același timp, în jurisprudența sa, atât Comisia, cât și Curtea Europeană au stabilit că revine, în primul rând, jurisdicțiilor naționale să aprecieze elementele de probă pe care le administrează într-un proces și relevanța celor pe care acuzatul ar vrea să le mai producă, în special cu privire la numărul de martori propuși de el. Articolul 6 parag. 3 lit. d) din Convenția Europeană nu recunoaște acuzatului un **drept nelimitat** de a obține convocarea de martori în fața instanței de judecată (cauza *Remer vs. Germania, Honsik vs. Austria*). Sub această rezervă, textul lasă autorităților naționale competente facultatea de a aprecia relevanța unei „oferte de probă” făcute de acuzat, în măsura compatibilității ei cu noțiunea de „proces echitabil”.

29. Prin prisma celor enunțate mai sus, Curtea reține că odată ce instanța a admis lista martorilor apărării, iar avocații au prezentat probe că aceștia au fost informați, dar fără motive întemeiate nu s-au prezentat la proces, **apărarea are dreptul să solicite instanței citarea acestora, care, în cele din urmă, poate dispune și aducerea forțată a martorilor**. Or, în caz contrar, dreptul apărării la prezentarea probelor s-ar transforma din unul real în unul iluzoriu.

30. Cu referire la speța examinată, Curtea subliniază că normele contestate utilizează noțiunea de „părți”, fapt care nu permite a se înțelege în exclusivitate că vizează doar partea apărării, afirmație susținută eronat de autorul excepției de neconstituționalitate. Or, potrivit art. 6 din CPP, „*parte în procesul penal*” este persoana care exercită funcții de acuzare sau apărare în baza egalității în drepturi și a principiului contradictorialității.

31. Totodată, examinând argumentele autorului excepției, Curtea observă că, deși acesta susține că normele contestate nu asigură dreptul la un proces echitabil și dreptul la apărare, în același timp sesizarea, în partea de argumentare, face referință la normele-garanții instituite în legislația procesuală.

32. În contextul celor menționate, Curtea reține că în cadrul unui proces penal ambele părți dispun de mecanisme procesuale adecvate de a administra probe de sine stătător sau cu concursul instanței. Normele procesual-penale enunțate creează un echilibru just în partea ce ține de respectarea principiului contradictorialității, sub aspectul exercitării drepturilor și obligațiilor fiecărei părți la proces, în funcție de calitatea procesuală a persoanei. Astfel, principiul contradictorialității vine să asigure participarea activă la proces, atât din partea acuzării, cât și din partea apărării, în special în partea ce ține de procesul de administrare a probelor.

33. Curtea subliniază că **admiterea neconstituționalității normelor contestate ar lipsi de substanță normele procesuale care permit părților prezentarea probelor în instanță**.

34. Având în vedere cele expuse mai sus, Curtea menționează că sesizarea este nefondată și nu poate fi admisă pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în temeiul articolelor 26 alin. (1) și 31 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, articolelor 61 alin. (1) și (3), 64 din Codul jurisdicției constituționale și pct. 28 lit. d) din Regulamentul privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă excepția de neconstituționalitate a sintagmelor „și dispune părții obligate să prezinte probe să ia măsurile respective pentru asigurarea prezenței persoanelor care nu s-au prezentat” din art. 331 alin.(1) și „sau dispune părții care nu a asigurat prezența să o asigure la ședința următoare” din art. 362 alin. (2) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14 martie 2003, ridicată de avocatul Igor Popa în dosarul nr. 1-721/2016, pendinte la Judecătoria Buiucani, mun. Chișinău.*

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Alexandru TĂNASE

*Chișinău, 14 iunie 2016
DCC nr.31
Dosarul nr. 68g/2016*